

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра менеджменту і адміністрування

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**до практичних занять та контрольної роботи
з дисципліни**

«МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»

Харків – 2019

Методичні вказівки розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри менеджменту і адміністрування 11 березня 2019 р., протокол № 8.

Методичні вказівки рекомендовано для здобувачів вищої освіти за спеціальностями 073 «Менеджмент» та 281 «Публічне управління та адміністрування» за першим (бакалаврським) рівнем.

Укладачі:

доц. О. В. Громова,
проф. О. В. Дикань

Рецензент

проф. В. В. Дикань

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та контрольної роботи
з дисципліни

«МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»

Відповідальний за випуск Громова О. В.

Редактор Буранова Н. В.

Підписано до друку 01.04.19 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 1,0. Тираж 30. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Український державний університет
залізничного транспорту,
61050, Харків-50, майдан Фейербаха, 7.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018 р.

ЗМІСТ

1	Загальна характеристика дисципліни.....	4
2	Мета і завдання викладання дисципліни.....	4
3	Рекомендації до проведення самостійних занять з дисципліни.....	5
4	Рекомендації до проведення практичних занять з дисципліни.....	12
5	Методичні рекомендації до виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.....	22
6	Комплекс завдань до самоконтролю.....	26
	Список літератури.....	36

1 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Програму вивчення нормативної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» (далі – МЕВ) складено відповідно до місця та значення дисципліни за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою рівня «бакалавр» спеціальностей «Менеджмент» та «Публічне управління та адміністрування».

Ці методичні вказівки доцільно використовувати студентам під час їхньої самостійної роботи при вивченні питань з дисципліни «Міжнародні економічні відносини».

Міждисциплінарні зв'язки: після вивчення дисциплін «Основи економічної теорії», «Правознавство», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Митне регулювання», «Прикладні проблеми становлення ринкової економіки України».

Дисципліна пов'язана з дисциплінами: «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства», «Міжнародний маркетинг», «Міжнародні організації».

2 МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» полягає у тому, щоб сформувати у студентів систему спеціальних знань і перспектив розвитку міжнародних економічних відносин для фундаментальної та спеціальної освіти і практичної діяльності за фахом.

Основне завдання вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» полягає у тому, щоб ознайомити студентів із сутністю міжнародних економічних відносин, їх еволюцією та чинниками; засвоїти категоріальний апарат, що застосовується для аналізу процесів та діяльності міжнародних економічних організацій, та навчити студентів уміти творчо аналізувати стан і тенденції розвитку системи міжнародних економічних відносин, визначати проблеми й перспективи їх розвитку.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

знати:

- економічну сутність та основні теорії розвитку МЕВ;
- процеси, які характеризують міжнародний рівень взаємодії національних економік;
- методичні підходи до оцінки поточного стану та прогнозування тенденцій розвитку основних форм МЕВ;
- культуру сучасного економічного мислення;

вміти:

- використовувати набуті знання для самостійного аналізу світогосподарських процесів та прийняття на цій основі правильних, обґрунтованих, виважених управлінських рішень;
- самостійно використовувати новітні підходи до оцінки еволюційного характеру розвитку системи МЕВ;
- аналізувати роль та місце країни на світових товарних та фінансових ринках;
- визначати показники обсягів, динаміки, результативності та ефективності міжнародних торговельних, інвестиційних, валютно-фінансових відносин на різних рівнях господарювання;
- використовувати емпіричний та статистичний аналіз стану міжнародного середовища для обґрунтування стратегій ЗЕД на рівні окремих підприємств;
- самостійно використовувати методики проведення порівняльного аналізу щодо загроз та переваг для вітчизняних підприємств при виході на різні сегменти міжнародних товарних, фінансових, валютних ринків;

набути навичок комунікації:

- діяти на основі етичних суджень соціально, відповідально, з громадянською свідомістю;
- сприяти створенню клімату відкритості, довіри і поваги в структурній одиниці і в суспільстві, демонструючи у власній поведінці дотримання демократичних цінностей та етичних норм.

З РЕКОМЕНДАЦІЙ ДО ПРОВЕДЕННЯ САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ

Самостійні заняття призначені для закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих під час лекцій, та ознайомлення з підручниками та посібниками, а також для

формування навичок розв'язання практичних завдань з міжнародних економічних відносин.

Типові завдання з дисципліни «Міжнародні економічні відносини» подано у наступних розділах цих методичних вказівок.

Варіант 1

- 1 МЕН, їх суб'єкти та взаємозв'язок основних форм.
- 2 Національні економіки та особливості їхньої взаємодії за умов зростаючої глобалізації.
- 3 Розкрийте сутність поняття «світове господарство».

Варіант 2

- 1 Назвіть характерні риси і тенденції розвитку сучасного світового господарства.
- 2 Назвіть найважливіші форми МЕН.
- 3 Яка роль МЕН у вирішенні глобальних економічних проблем світового господарства?

Варіант 3

- 1 Сучасні проблеми розвитку МЕН.
- 2 Фактори посилення економічної взаємозалежності країн.
- 3 Особливості взаємодії політики і економіки в МЕН.

Варіант 4

- 1 Правові регулятори МЕН.
- 2 Принципи розвитку МЕН.
- 3 Економічні закони розвитку МЕН.

Варіант 5

- 1 Які є показники рівня міжнародної спеціалізації?
- 2 Дайте класифікацію міжнародного кооперування виробництва.
- 3 Охарактеризуйте проблеми участі України у МПП.

Варіант 6

1 Перспективи європейського економічного співробітництва у ХХІ ст.

2 Країни «третього світу» в системі МЕВ.

3 Дайте характеристики сучасних інтеграційних угруповань країн.

Варіант 7

1 Членом яких економічних угруповань є Україна?

2 Роль МТВ у системі МЕВ.

3 Система головних органів ООН.

Варіант 8

1 Дайте характеристику особливостей сучасного міжнародного руху капіталів.

2 Вкажіть способи вирішення проблеми покращення іноземного інвестування в Україну.

3 Розкрийте суть проблем іноземного інвестування в економіку України.

Варіант 9

1 Розкрийте суть та особливості міжнародної передачі технології.

2 Охарактеризуйте форми міжнародної передачі технології.

3 Охарактеризуйте види технічного сприяння.

Варіант 10

1 Назвіть наслідки міжнародної трудової міграції для країн імміграції та еміграції.

2 Чому необхідне міжнародне регулювання міграційних процесів?

3 В чому полягають причини «відпливу умів»?

Варіант 11

1 Що таке європейська валютна система? Яка її структура?

2 Дайте визначення валютного ринку та вкажіть його суб'єкти.

3 Що таке валютний курс і валютне котирування?

Варіант 12

1 Що розуміють під валютною політикою? Які особливості її ведення у різних ситуаціях?

2 Вкажіть призначення та охарактеризуйте діяльність МВФ.

3 Які організації об'єднує Світовий банк? Охарактеризуйте кожен з них.

Варіант 13

1 Назвіть та охарактеризуйте діяльність європейських валютно-кредитних організацій.

2 Назвіть акціонерів Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР), його цілі та умови надання кредитів.

3 У чому полягають особливості діяльності Європейського інвестиційного банку (ЄІБ)?

Варіант 14

1 Поняття міжнародної торгівлі як форми МЕН, її структура, особливості розвитку та система показників, що її характеризують.

2 Класифікація сучасних видів міжнародної торгівлі.

3 Охарактеризуйте привабливість для туристів окремих регіонів світу.

Варіант 15

1 Особливості міжнародного туризму, його динаміка та вплив на світовий ринок.

2 Суть, особливості та значення міжнародного ринку інформаційних послуг.

3 Яким чином здійснюється державне регулювання міжнародної торгівлі послугами?

Варіант 16

1 Дайте визначення транспортної системи та її типів.

2 Чим викликаний підвищений попит у світі на засоби зв'язку?

3 Висвітліть роль і місце морського, повітряного та автомобільного транспорту в розвитку світового господарства.

Варіант 17

1 Регіональні, субрегіональні і локальні економічні інтереси України у сфері МЕВ.

2 Розширення участі України у європейському регіональному співробітництві.

3 Поняття, основні риси та наслідки глобалізації.

Варіант 18

1 Глобалізація світових фінансових ринків.

2 Глобальні проблеми та шляхи їх вирішення.

3 Диспропорції соціально-економічного розвитку країн світу за умов глобалізації.

Ситуаційні вправи до виконання самостійної роботи

Завдання 1

Країні-імпортеру трудових ресурсів доводиться витратити на підготовку кваліфікованих кадрів більше коштів у порівнянні з потребою країни.

У зв'язку з цим перед країною виникають альтернативні варіанти розвитку:

а) запрошення для роботи фахівців з-за кордону в більшій мірі, ніж підготовка національних кадрів;

б) створення системи дієвих стимулів для роботи молодих національних кваліфікованих кадрів;

в) створення системи стимулів для повернення на Батьківщину національних кваліфікованих кадрів;

г) заборона від'їзду національних кадрів на роботу в інші держави.

Усі варіанти мають свої переваги і недоліки. Обґрунтуйте кожен з них.

Завдання 2

Девальвація національних грошей у період «Золотого стандарту» змінювала напрямки зовнішньоекономічної діяльності країни:

а) покажіть, як розподілялися стимули і гальма для експорту та імпорту товарів і капіталів у країні А, що вдавалась до девальвації;

б) покажіть, як розподілялися стимули і гальма для експорту та імпорту товарів і капіталів у країні В, пов'язаній з країною А зовнішньоекономічними відносинами;

в) які захисні заходи має використовувати країна В, щоб погасити несприятливі наслідки зовнішнього ринку або запобігти їх повторенню?

Завдання 3

Уявіть, що Ви – валютний дилер. Як Ви відреагуєте на таку інформацію:

а) Великобританія розширила нафтовидобуток у Північному морі;

б) Центральний банк Євросоюзу оголосив про підвищення облікової ставки банківського відсотка;

в) Швеція збільшила вивіз капіталу в країни Східної Європи;

г) індекс Доу-Джонса на Нью-Йоркській фондовій біржі впав на 50 пунктів.

Завдання 4.

Курс валюти країни А по відношенню до євро протягом 5 операційних днів залишався незмінним. Тим часом рівень інфляції склав 0,12 % на день. Як змінилася конкурентоспроможність товарів, що експортуються з країни А, в ці дні:

а) підвищилася;

б) знизилася;

в) не змінилася, оскільки за такий короткий період не можна підвищити продуктивність праці.

Аргументуйте свою відповідь.

Завдання 5

Американська компанія «Майкрософт» продає нову версію програмного продукту. Який спосіб оплати за ліцензію-роялті,

паушальний платіж, участь у прибутках чи частку у власності ви включили б до Ліцензійної угоди, здійснюючи продаж програми:

- а) індивідуальним користувачам;
- б) компаніям, що розробляють прикладні програми, які працюють у цьому програмному продукті;
- в) компанії, яка прагне стати генеральним дистриб'ютором усієї продукції «Майкрософт»?

Завдання 6

«Пепсі-Кола», американський виробник прохолодних напоїв, продає їх концентрат в Україну. Однак Україна запроваджує високе імпортерне мито на ввезення «Пепси-Кола», щоб захистити українських виробників, та збільшує податки на прибуток іноземних компаній.

Що може зробити «Пепсі-Кола», щоб:

- а) не віддавати частку українського ринку місцевим конкурентам;
- б) скоротити обсяг податків на прибуток, які виплачуються в Україні;
- в) гарантувати цілісність своїх активів в Україні?

Завдання 7

Яка з наведених нижче угод належить до портфельних інвестицій?

- а) Харківський тракторний завод збільшив свою частку в статутному капіталі спільного підприємства в Казахстані зі збуту тракторів із 35 до 50 %;
- б) ПриватБанк ввозить 100 млн дол. готівкою із США для забезпечення попиту на долари своїх клієнтів;
- в) «Світоч» розміщує 5 млн дол. на короткостроковому депозиті в американському банку;
- г) Укрсоцбанк вкладає 50 млн дол. в облігації американського інвестиційного фонду;
- д) Американський фонд сприяння конверсії надає пільговий кредит українському оборонному підприємству.

Завдання 8

Японські виробники телевізорів пропонують їх на світовому ринку по 400 доларів за одиницю. Ціна телевізора, виробленого в країнах ЄС, становить 440 доларів. У Норвегії діє митний тариф на імпорт телевізорів у розмірі 15 %. Єдиний митний тариф ЄС складає також 15 %.

Визначте:

а) телевізорам якого виробника віддадуть перевагу норвезькі покупці?

б) якими стануть ціни телевізорів іноземних виробників, якщо Норвегія приєднається до митного союзу ЄС?

в) чи вигідно Норвегії вступити до митного союзу ЄС?

Завдання 9

Припустимо, що на початку року валютний курс становив: 1 дол. США = 0,9 австралійського долара, а наприкінці року: 1 дол. США = 1,3 австралійського долара. За цей період рівень інфляції у США сягнув 8 %, а в Австралії – 4 %.

Визначте реальний обмінний курс валют на кінець року.

4 РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет і завдання дисципліни «Міжнародні економічні відносини». Міжнародна економічна система

1 Місце предмета МEB серед інших економічних дисциплін, його структура і логіка вивчення.

2 Сутність МEB, їх значення, об'єктивна основа і передумови розвитку.

3 Рівні розвитку МEB: функціональні, економічні, територіальні, за суб'єктами діяльності.

Ключові поняття: національна економічна система, міжнародні економічні відносини, рівні МEB, світове господарство, світовий ринок, середовище МEB, суб'єкти МEB, міжнародний поділ праці, спеціалізація та кооперація,

міжнародна торгівля, міжнародний рух капіталів, міжнародна міграція робочої сили, міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини.

Теми рефератів

- 1 Особливості розвитку МЕВ на сучасному етапі.
- 2 Роль МЕВ у процесі інтеграції України в систему світогосподарських зв'язків.

Контрольні запитання для самопідготовки

- 1 Що являє собою предмет вивчення курсу МЕВ?
- 2 Дайте визначення категорії «світове господарство».
- 3 Які існують форми МЕВ і в чому виявляється їхня взаємодія?
- 4 Як проявляється вплив політико–правового середовища на МЕВ?

Тема 2. Міжнародна торгівля (МТ) як головна форма МЕВ та її регулювання

- 1 Зростання ролі міжнародної торгівлі (МТ) на сучасному етапі. МТ – найважливіша форма МЕВ.
- 2 Регіональна структура (географічний розподіл) МТ.
- 3 Монополізація світової торгівлі. Діяльність ТНК і конкурентна боротьба на світовому ринку.
- 4 Ціноутворення на світовому ринку.
- 5 Види і форми МТ. Міжнародні торги (тендери).
- 6 Передумови і особливості участі України в МТ.

Ключові поняття: вільна торгівля, географічна структура торгівлі, демпінг, експорт, імпорт, експортна (імпортна) квота, зовнішня торгівля, кліринг, ліцензування, митний тариф, мито, міжнародна товарна біржа, міжнародний товарний аукціон, міжнародний ярмарок, міжнародні торги, протекціонізм, реекспорт, світова ціна, товарна структура торгівлі.

Теми рефератів

1 Головні причини і наслідки збільшення взаємної торгівлі промислово розвинених країн.

2 Місце нових індустріальних країн (НК) у світовій торгівлі.

3 Країни з перехідною економікою у МТ.

4 Перетворення ГАТТ у Світову організацію торгівлі (СОТ).

5 Значення торгових договорів і угод у сучасних умовах.
Діяльність Міжнародної торгової палати.

Контрольні запитання для самопідготовки

1 У чому виявляється сутність протекціонізму? Охарактеризуйте його еволюцію і сучасні форми. Визначте переваги і види реалізації політики протекціонізму.

2 У чому полягає сутність регулювання міжнародної торгівлі за допомогою тарифів? Дайте визначення мита і тарифної квоти.

3 Назвіть і охарактеризуйте нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі.

Тема 3. Міжнародні валютно-кредитні відносини і рух міжнародного капіталу

1 Міжнародний кредит, його роль у світовій економіці.

2 Різновиди формування і розвиток світового ринку позичкових капіталів.

3 Міжнародні фінансові центри. Офшорні зони.

4 Проблема заборгованості і значення іноземних кредитів для економічного розвитку України.

Ключові поняття: міжнародний кредит, міжнародні кредитні відносини, світовий ринок позичкових капіталів, ринок цінних паперів, єврооблігації, зовнішній борг, Лондонський клуб, Паризький клуб, розширене кредитування, факторинг, форфейтинг.

Теми рефератів

1 Сутність міжнародних кредитних відносин.

- 2 Світовий грошовий ринок і ринок цінних паперів.
- 3 Валютна і інституціональна структура світового ринку позичкових капіталів.

Контрольні запитання для самопідготовки

- 1 Що таке міжнародний кредит? Які функції він виконує?
- 2 Вкажіть та охарактеризуйте основні форми міжнародного кредиту.

Тема 4. Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво

- 1 Види іноземних інвестицій, їх масштаби. Поняття «інвестиційний клімат».
- 2 Іноземні інвестиції в Україні.
- 3 Головні форми виробничого співробітництва.
- 4 ТНК – головні суб'єкти міжнародної виробничої та інвестиційної діяльності.
- 5 Спільні підприємства (СП). Вільні економічні зони (ВЕЗ).
- 6 Передумови розвитку міжнародної підприємницької діяльності в Україні.

Ключові поняття: вільна економічна зона, дочірня компанія, інвестиційна позиція, країна базування, міжнародний рух капіталу, портфельні інвестиції, приймаюча країна, прямий інвестор, прямі іноземні інвестиції, прямі зарубіжні інвестиції, спільне підприємство, транснаціональна корпорація, франчайзинг.

Теми рефератів

- 1 Загальні передумови розвитку міжнародної інвестиційної та виробничої діяльності.
- 2 Вивіз капіталу як фактор інтенсифікації міжнародної інвестиційної і виробничої діяльності.
- 3 Організаційно-правові та економічні форми створення і функціонування СП.

Контрольні запитання для самопідготовки

- 1 Назвіть основні причини вивезення капіталу.
- 2 Охарактеризуйте форми та методи вивезення капіталу.
- 3 Поясніть значення вивезення капіталу для розвитку світового господарства.

Тема 5. Міжнародна міграція робочої сили (ММРС)

- 1 Поняття ММРС, її економічна природа, рушійні сили і етапи розвитку.
- 2 Види міжнародної міграції.
- 3 Загальні закономірності створення світового ринку робочої сили.
- 4 Міжнародна організація праці (МОП) і її роль у вирішенні питань безробіття і захисту прав працівників.
- 5 Проблеми трудової міграції і ринку робочої сили в Україні.

Ключові поняття: еміграція, імміграція, «відплив умів», міграційне сальдо, міжнародна трудова міграція, міжнародний ринок праці, міграція населення, рееміграція.

Теми рефератів

- 1 Масштаби, форми і основні тенденції розвитку сучасних міграційних процесів.
- 2 Міжнародний ринок спеціалістів високої кваліфікації («золотих комірців») і проблема «відпливу умів».

Контрольні запитання для самопідготовки

- 1 Назвіть причини і головні передумови міжнародної міграції.
- 2 Охарактеризуйте особливості міжнародної трудової міграції на сучасному етапі.
- 3 Чому в окремих районах світу утворюються ринки робочої сили?

Тема 6. Міжнародна економічна інтеграція (МЕІ)

- 1 МЕІ – закономірність розвитку СГ і МЄВ.
- 2 Світові інтеграційні процеси і Україна.
- 3 Об'єктивні передумови, основні етапи розвитку західноєвропейської економічної інтеграції.
- 4 Північноамериканська економічна інтеграція.
- 5 Проблеми розвитку економічної інтеграції в східноєвропейських країнах.

Ключові поняття: вертикальна інтеграція, горизонтальна інтеграція, Економічний союз, єдина аграрна політика, зона вільної торгівлі, зона преференційної торгівлі, митний союз, спільний ринок, чорноморське економічне співробітництво.

Теми рефератів

- 1 Передумови і фактори розвитку МЕІ як якісно нового рівня МЄВ.
- 2 Єдність економічної системи країн ЄС.
- 3 Європейська валютна система.

Контрольні запитання для самопідготовки

- 1 В чому суть та особливості МЕІ?
- 2 Які необхідні передумови для МЕІ?
- 3 Назвіть та дайте характеристику основних етапів МЕІ.

Тема 7. Міжнародні науково-технічні відносини (МНТВ)

- 1 Передумови науково–технічного співробітництва (НТС).
- 2 Міжнародні науково–дослідницькі та дослідно-конструкторські розробки (НДДКР).
- 3 Напрями НТС.
- 4 Інтернаціоналізація НТС.
- 5 Перспективи включення науково-технічного потенціалу України в міжнародні науково-технічні зв'язки.

Ключові поняття: науково-технічне співробітництво, сумісні наукові дослідження, НДДКР, обмін науково-технічними

досягненнями і досвідом, науково-технічна інформація, винахідництво та патентна справа, захист інтелектуальної власності.

Теми рефератів

- 1 Міжнародний рух технологій та механізм їх передачі.
- 2 Співробітництво країн у галузі науково-технічної інформації, винахідництва та патентної справи.

Контрольні запитання для самопідготовки

- 1 Що розуміють під науково-технічними відносинами?
- 2 Вкажіть форми прояву міжнародних науково-технічних відносин.
- 3 Охарактеризуйте головні причини розвитку МНТВ.

Тема 8. МЕН у сфері послуг

- 1 Значення світового ринку послуг, передумови його формування.
- 2 Стан та перспективи міжнародної торгівлі ліцензіями та «ноу-хау».
- 3 Міжнародний лізинг, його види.
- 4 Міжнародні туристські потоки.
- 5 Фактори розвитку міжнародного туризму.
- 6 Україна на міжнародному ринку послуг.

Ключові поняття: міжнародна торгівля послугами, ліцензійна угода, міжнародний обмін технологіями, міжнародний лізинг, міжнародні інжинірингові та консультаційні послуги, міжнародний туризм, франчайзинг в системі міжнародний послуг, торговий знак.

Теми рефератів

- 1 Спеціальні риси міжнародної торгівлі послугами, її динаміка, структура і географічні напрямки.
- 2 Сучасні умови і фактори міжнародного обміну технологіями, форми їх передачі.
- 3 Міжнародні інжинірингові та консультаційні послуги.

4 Роль світової туристської організації у регулюванні міжнародного туризму.

Контрольні запитання для самопідготовки

1 Що таке послуги? Їхні особливості та відмінності від товарів?

2 Що покладено в основу класифікації послуг?

3 Охарактеризуйте конкретні види послуг.

4 Спробуйте розкрити і систематизувати фактори, які зумовлюють швидке зростання торгівлі послугами.

5 Яка класифікація послуг використовується в Україні?

Тема 9. Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини

1 Поняття валюти та її види.

2 Валютний курс, його види. Поняття «валютний паритет». Основні валютні операції.

3 Еволюція світової валютної системи.

4 Сутність валютно-фінансових відносин і механізм міжнародних розрахунків.

Ключові поняття: валюта, валютна операція, валютна система, валютний курс, валютний паритет, валютний ринок, валютний ф'ючерс, вільноконвертована валюта, внутрішня конвертація, міжнародні валютні відносини, резервна валюта, світова валютна система.

Теми рефератів

1 Паризька, Генуезька, Бреттон-Вудська і Ямайська валютні системи.

2 Платіжний і розрахунковий баланси, їх структура.

3 Нестабільність міжнародних розрахунків і основні проблеми платіжних балансів країн світу.

Контрольні запитання для самопідготовки

1 Що таке світова валютна система? Яка її структура?

2 Охарактеризуйте кожен з етапів становлення світової валютної системи.

3 Що таке спеціальні права запозичення (СПЗ) і як вони використовуються?

Тема 10. Міжнародні економічні організації у багатосторонньому економічному співробітництві і регулюванні МЕВ

1 Поняття «Міжнародні економічні організації» (МЕО). Роль МЕО в системі МЕВ.

2 Економічна діяльність ООН, її рівні.

3 МЕО поза системою ООН.

4 Міждержавні загальноекономічні і політичні організації країн, що розвиваються.

5 Міжнародні галузеві організації.

6 Україна і міжнародні економічні організації.

Ключові поняття: європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ), Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА), Центральноамериканський спільний ринок (ЦАСР), Латиноамериканська економічна система (ЛАЕС), Спільний ринок Південного конусу (МЕРКОСУР), Митний і економічний союз Центральної Африки.

Теми рефератів

1 Міжнародні економічні організації (МЕО) як прояв тенденції багатостороннього співробітництва.

2 Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР): головні функції, принципи і методи діяльності.

3 Сутність Великої вісімки.

4 Міждержавні об'єднання підприємств.

Контрольні запитання для самопідготовки

1 Участь країн у МЕО як одна з форм реалізації їх суверенітету.

2 Сучасна система МЕО, їх класифікація.

Тема 11. Проблеми інтеграції України до системи світогосподарських зв'язків

- 1 Необхідність і значення інтеграції України до СГ і МЕВ.
- 2 Національні економічні інтереси України у сфері МЕВ.
- 3 Головні напрями розвитку МЕВ України.
- 4 Пріоритети України у регіональному співробітництві.
- 5 Проблеми співробітництва України з ЄС.
- 6 Приєднання України до СОТ як довгостроковий фактор стабільного розвитку.

Ключові поняття: інтеграція України до світової економіки, трансформація структури зовнішньої торгівлі України, залучення іноземних інвестицій, створення конкурентного середовища, досягнення експортно-імпоротної збалансованості, зменшення рівня бартерного обміну.

Теми рефератів

- 1 Передумови входження України до світового економічного простору.
- 2 Перспективи співробітництва України в межах СНД, ЄСП тощо.
- 3 Україна і Північноатлантичний альянс (НАТО).

Контрольні запитання для самопідготовки

- 1 Охарактеризуйте трансформацію структури зовнішньої торгівлі України на сучасному етапі.
- 2 Визначте значення досягнення експортно-імпоротної збалансованості зовнішньої торгівлі України.
- 3 Нові регіональні напрями зовнішньоекономічних зв'язків України.

Тема 12. Економічна єдність світу і глобальні проблеми СГ і МЕВ

- 1 Поглиблення інтернаціоналізації СГ у сучасних умовах.
- 2 Транснаціоналізація світової економіки.
- 3 Глобальні проблеми СГ і МЕВ.

- 4 Глобальна ресурсно-енергетична проблема.
- 5 Безпека світової економіки.
- 6 Координація міжнародної економічної політики.

Ключові поняття: глобалізація, глобальні проблеми, демографічна проблема, екологічна проблема, нові фінансові інструменти, нові фінансові технології, паливно-енергетична і сировинна глобальні проблеми, фінансова глобалізація, фінансова інновація, фінансовий інжиніринг.

Теми рефератів

- 1 Світова економічна рівновага, механізм її регулювання.
- 2 Екологічна проблема в контексті глобалізації.
- 3 Демографічна проблема та проблема прав людини.
- 4 Проблема миру та демілітаризації.
- 5 Шляхи розв'язання глобальної продовольчої проблеми.

Контрольні запитання для самопідготовки

- 1 Сутність та рушійні сили глобалізації сучасного економічного розвитку.
- 2 Назвіть головні причини загострення глобальних проблем.
- 3 У чому полягають переваги та недоліки глобалізації?
- 4 Які основні шляхи розв'язання екологічної кризи?
- 5 Які існують механізми ліквідації відсталості країн, що розвиваються?

5 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

Індивідуальні навчально-дослідні завдання розвивають можливості самостійної роботи і застосовуються з метою поглибленого опанування матеріалу предмета.

За їх виконання зараховуються бали до індивідуального показника бально-рейтингової системи.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання полягають у таких видах робіт:

- підготовці реферату за визначеною або обраною студентом з допомогою викладача темою;
- конспектуванні матеріалів теми для додаткового опанування питань кожної з тем курсу (виконуються самостійно перед семінаром чи практичним заняттям);
- виконанні робіт за власною ініціативою в особисто підібраних формах зокрема презентацій, кросвордів, які можуть охоплювати як окрему тему, так і модуль чи повний курс (ці завдання рекомендовано погодити з викладачем та керуватися його консультативними вказівками).

При підготовці індивідуальної навчально-дослідної роботи студентам слід дотримуватися таких правил:

- назва роботи має стисло відображати головну ідею, думку, покладену в основу дослідження;
- схематично структура роботи має бути такою: теза – обґрунтування – доказ – аргумент – результат – перспективи.

Індивідуальна навчально-дослідна робота складається з титульного аркуша, змісту та переліку використаної літератури.

Структура роботи:

- 1 Вступ (де розкривається актуальність теми).
 - 2 Стан розробки проблеми (історичний аспект, погляди вітчизняних і зарубіжних вчених, сутність проблеми).
 - 3 Наявність проблемної ситуації та її аналіз (з огляду на сучасний стан розробки).
 - 4 Вирішення даної проблеми в Україні, світовий досвід.
 - 5 Висновки дослідження, пропозиції (їх значення для розвитку теорії та практики).
 - 6 Перелік використаної літератури.
- Обсяг роботи – до 15 друкованих сторінок основного тексту.
 - Шрифт: 14.
 - Інтервал: 1,5.
 - Поля: верхнє – 2 см; нижнє – 2 см; ліве – 2 см; праве – 1 см.
 - Нумерація сторінок розміщується у нижньому правому куті сторінки.

Теми індивідуальних навчально-дослідних завдань (курсівих, контрольних робіт)

- 1 Особливості розвитку МЄВ на сучасному етапі.
- 2 Роль МЄВ у процесі інтеграції України в систему світогосподарських зв'язків.
- 3 Нерівномірність соціально-економічного розвитку країн світу та їх типологія.
- 4 Проблеми інтеграції у світове господарство країн з перехідною економікою.
- 5 Новий міжнародний економічний порядок (НМЄП) як концепція перебудови МЄВ.
- 6 МЄВ як необхідна умова розвитку і структурний елемент національних економік.
- 7 Епоха Великих географічних відкриттів та їх вплив на розвиток МЄВ.
- 8 Сучасні проблеми розвитку МЄВ.
- 9 Міжнародний тероризм як фактор формування політичного середовища у сфері МЄВ.
- 10 Роль інформаційно-комунікаційних систем розвитку МЄВ.
- 11 Інтернаціоналізація господарського життя як один з головних економічних законів розвитку світового господарства і МЄВ.
- 12 Міжнародний поділ праці (МПП) та його особливості на сучасному етапі.
- 13 Розвиток транснаціонального бізнесу та необхідність контролю за діяльністю ТНК.
- 14 Суть, передумови та етапи розвитку міжнародної економічної інтеграції (МЕІ).
- 15 Сучасні інтеграційні угруповання країн.
- 16 Об'єктивні передумови та основні етапи розвитку Європейського Союзу.
- 17 Міжнародні економічні організації (МЕО) як прояв тенденції багатостороннього економічного співробітництва.
- 18 Вивезення капіталу як фактор інтенсифікації міжнародної інвестиційної і виробничої діяльності.
- 19 Міжнародний рух технологій та механізм їх передачі.

- 20 Міжнародна міграція робочої сили.
- 21 Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини.
- 22 Етапи розвитку міжнародної валютної системи.
- 23 Міжнародні валютно-кредитні відносини і рух міжнародного капіталу.
- 24 Сутність міжнародних кредитних відносин.
- 25 Міжнародні організації з регулювання валютних відносин.
- 26 Міжнародна торгівля товарами.
- 27 МЕВ у сфері послуг.
- 28 Міжнародні туристські потоки.
- 29 Міжнародні транспортні відносини.
- 30 Проблеми інтеграції України до системи світогосподарських зв'язків.
- 31 Головні напрями розвитку МЕВ України.
- 32 Проблеми співробітництва України з Європейським Союзом.
- 33 Приєднання України до СОТ як довгостроковий фактор стабільного розвитку.
- 34 Сутність сучасної зовнішньоторговельної політики України.
- 35 Національні економічні інтереси України у сфері МЕВ.
- 36 Економічна єдність світу і глобальні проблеми МЕВ.
- 37 Поглиблення та інтернаціоналізація світового господарства в сучасних умовах.
- 38 Екологічна проблема в контексті глобалізації.
- 39 Демографічна проблема в контексті глобалізації.
- 40 Світова продовольча проблема.
- 41 Суперечливість сучасного природокористування.
- 42 Основні шляхи та механізми розв'язання глобальної продовольчої проблеми.
- 43 Ресурсно-енергетичний потенціал світової економіки.
- 44 Глобалізація економічних процесів.
- 45 Економічний розвиток у світовому контексті.
- 46 Світова економічна динаміка.
- 47 Особливості сучасного етапу транснаціоналізації світової економіки.

48 Тенденції розвитку галузевої структури світової економіки.

49 Сучасний стан та перспективи розвитку світового сільськогосподарського виробництва.

50 Зовнішньоекономічна політика країн з розвиненою ринковою економікою.

6 КОМПЛЕКС ЗАВДАНЬ ДО САМОКОНТРОЛЮ

Тестові питання до самоконтролю

1 На сучасному етапі основним джерелом прямих зарубіжних інвестицій є:

- а) уряди країн світу;
- б) транснаціональні корпорації;
- в) міжнародні комерційні банки;
- г) міжнародні міжурядові організації.

2 Найбільшим експортером пшениці у світі є:

- а) США;
- б) Канада;
- в) Австралія;
- г) Аргентина.

3 Міжнародна валютна система «золотого стандарту» юридично була оформлена у 1867 р. на конференції:

- а) у Лондоні;
- б) Парижі;
- в) Москві;
- г) Нью-Йорку.

4 Договір про створення Європейського Економічного Співтовариства було укладено:

- а) у Лондоні;
- б) Римі;
- в) Бонні;
- г) Парижі.

5 Творцем теорії відносних переваг у міжнародній торгівлі вважається:

- а) Бертіль Олін;
- б) Елі Хекшер;
- в) Давид Рікардо;
- г) Майкл Портер.

6 Європейська колонізація Азії бере свій початок від подорожі:

- а) Америго Віспуччі;
- б) Христофора Колумба;
- в) Фердинанда Магеллана;
- г) Васко да Гама.

7 Головною статтею експорту Японії є продукція:

- а) сільського господарства;
- б) гірничодобувної промисловості;
- в) машинобудування;
- г) сфери послуг.

8 Ембарго – це:

- а) урядова заборона на торгівлю з певною країною чи групою країн;
- б) політика заохочення імпорту;
- в) стимулювання державного експорту;
- г) запровадження центральними банками клірингових розрахунків у міжнародній торгівлі.

9 Найпростішою формою міжнародної економічної інтеграції

вважається:

- а) зона вільної торгівлі;
- б) спільний ринок;
- в) економічний і валютний союз;
- г) митний союз.

10 Найбільша частка одержаних прямих зарубіжних інвестицій

припадає:

- а) на Латинську Америку;
- б) Південно-Східну Азію;
- в) Африку;
- г) групу економічно розвинених країн світу.

11 Первісний текст Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» було прийнято:

- а) ще за часів колишнього СРСР;
- б) невдовзі після проголошення Україною незалежності;
- в) наприкінці 1990-х років;
- г) на початку ХХІ століття.

12 Ступінь активності у світовій торгівлі не оцінюється:

- а) за експортною квотою;
- б) імпоротною квотою;
- в) кредитним портфелем;
- г) структурою імпорту та експорту.

13 До основних функцій валютного ринку не належить:

- а) санація;
- б) кліринг;
- в) страхування;
- г) спекуляція.

14 Країни з перехідною ринковою економікою - це:

- а) промислово-розвинені країни;
- б) країни, що раніше мали адміністративно-командну економіку;
- в) країни, що розвиваються;
- г) соціалістичні країни.

15 Міжнародна торгівля виникла за часів:

- а) капіталізму;
- б) рабовласницького ладу;
- в) феодалізму;

г) первіснообщинного ладу.

16 До комерційних форм міжнародного технологічного обміну не належить:

- а) лізинг;
- б) зарубіжне патентування винаходів;
- в) ліцензійне використання об'єктів промислової власності;
- г) експорт комплектного обладнання.

17 Міжнародний валютний фонд не надає такого виду кредиту:

- а) звичайний;
- б) компенсаційний;
- в) акцептно-рамбурсний;
- г) стабілізаційний.

18 За об'єктом оподаткування не існує мита:

- а) імпортного;
- б) експортного;
- в) транзитного;
- г) адвалорного.

19 Протекціонізм – це:

- а) державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції;
- б) політика транснаціональних корпорацій щодо захисту своїх дочірніх підприємств;
- в) політика асоціацій підприємців країн світу щодо порушення конкуренції на внутрішньому ринку;
- г) державна підтримка експорту вітчизняної продукції на зарубіжні ринки.

20 Міжнародну організацію праці було утворено:

- а) наприкінці XIX ст.;
- б) після Першої світової війни;
- в) після Другої світової війни;
- г) наприкінці XX ст.

21 За характером надходження не розрізняють таких видів мита:

- а) номінальні;
- б) автономні;
- в) конвенційні;
- г) преференційні.

22 Головним світовим районом експорту нафти є:

- а) Західний Сибір;
- б) Венесуела;
- в) Середній Схід;
- г) Північна Африка.

23 Міжнародну торгівлю держави регулюють:

- а) квотами;
- б) форфейтингом;
- в) франчайзингом;
- г) факторингом.

24 Міжнародне виробниче кооперування – це:

а) вищий ступінь розвитку суспільно-територіального поділу праці між країнами, основою якого є економічно вигідна спеціалізація окремих країн і обмін між ними випущеною продукцією певної кількості та якості;

б) форма поділу праці між країнами, за якої збільшення концентрації однорідного виробництва відбувається на базі диференціації національних виробництв, виділення в самостійні (відокремлені) технологічні процеси, в окремі галузі виготовлення продукції понад внутрішні потреби;

в) взаємовідносини між державами при обміні продуктами праці різних галузей виробництва;

г) об'єднання зусиль виробників декількох країн у випуску певних видів товарів для світового ринку.

25 «Добровільне» обмеження експорту передбачає:

- а) введення експортного мита експортером;
- б) квотування експорту експортером;
- в) квотування імпорту імпортером;

г) квотування експорту імпортером.

26 Теорію порівняльних переваг у зовнішній торгівлі було обґрунтовано:

- а) Д. Рікардо;
- б) К. Марксом;
- в) Дж. М. Кейнсом;
- г) А. Смітом.

27 Коефіцієнт участі в міжнародній торгівлі є:

- а) відношенням експортної квоти до імпортної;
- б) різницею експортної та імпортної квот;
- в) відношенням імпортної квоти до експортної;
- г) сумою експортної та імпортної квот.

28 Правильними є твердження:

- а) глобалізація чинить найбільший вплив на макрорівні;
- б) глобалізація чинить виключно позитивний вплив на економічний розвиток як окремих країн, так і МЄВ у цілому;
- в) глобалізація допомагає посиленню процесів конвергенції;
- г) процеси глобалізації проходять як в економічній, так і в інших сферах.

29 Початок формування світового господарства, як правило, датується:

- а) кінцем ХІХ – початком ХХ ст.;
- б) серединою ХХ ст. (після Другої світової війни);
- в) межею ХУ-ХУІ ст.;
- г) початком ХУІІІ ст.

30 Світове господарство на початку ХХІ ст. (визначте правильні характеристики):

- а) глобальне за своїми масштабами;
- б) є однорідним;
- в) ґрунтується на принципах ринкової економіки;
- г) ґрунтується на політичних міркуваннях економічної еліти світу.

31 Провідний нафтодобувний район світу – це:

- а) Мексиканська затока;
- б) Західний Сибір;
- в) Північне море;
- г) Перська затока.

32 Зона вільної торгівлі – це:

- а) спеціально виділена частина території країни з пільговими митним, валютним, податковим, візовим режимами;
- б) скасування торговельних бар'єрів у взаємній торгівлі між країнами;
- в) незастосування у взаємній торгівлі подвійного або дискримінаційного оподаткування;
- г) погодження між країнами спільних умов зовнішньої торгівлі по відношенню до «третіх» держав.

33 Головними передумовами інтеграції є:

- а) відмінності в рівнях економічного розвитку країн, що інтегруються;
- б) географічна близькість;
- в) політичний союз;
- г) демонстраційний ефект.

34 По відношенню до ТНК є неправильним твердження:

- а) ТНК можуть спиратися на державну, приватну і змішану власність;
- б) ТНК звичайно мають централізований офіс, але виробництво здійснюють у різних країнах;
- в) одна з особливостей ТНК – багатонаціональний характер керівників;
- г) виробничі та збутові операції ТНК зосереджені в країні офіційної реєстрації.

35 Прямі іноземні інвестиції припускають:

- а) надання позики місцевій компанії;
- б) створення власного виробництва за кордоном;
- в) придбання контрольного пакета акцій місцевої компанії;
- г) виключно грошову форму вкладень.

36 До сучасних тенденцій у вивезенні капіталу відносять:
а) скорочення прямих і портфельних інвестицій у цілому;
б) скорочення прямих і зростання портфельних інвестицій;
в) зростання прямих і скорочення портфельних інвестицій;
г) зростання прямих і портфельних інвестицій в однаковому ступені.

37 Світова валютна система склалася:

- а) у середині ХУІІІ ст.;
- б) на початку ХХ ст.;
- в) у середині ХІХ ст.;
- г) наприкінці ХІХ ст.

38 Відношення офіційних золотовалютних резервів до суми річного товарного імпорту країни – це показник:

- а) міжнародної валютної ліквідності;
- б) конвертування національної валюти;
- в) платоспроможності країни;
- г) паритету купівельної спроможності національної валюти.

39 Єдність поточної та капітальної конвертованості валюти має назву:

- а) зовнішньої конвертованості;
- б) повної конвертованості;
- в) вільної конвертованості;
- г) платіжної конвертованості.

40 Примусове повернення нелегальних мігрантів на батьківщину має назву:

- а) репресії;
- б) репатріації;
- в) реадмісії;
- г) рееміграції.

Питання до самоконтролю

- 1 Предмет МЕВ і його структура.
- 2 Основні тенденції та етапи розвитку світового господарства.
- 3 МЕВ у системі світового господарства і проблеми їх розвитку.
- 4 Особливості дії економічних законів і закономірностей на міжнародному рівні.
- 5 Суть та фактори розвитку міжнародного поділу праці.
- 6 Суть, передумови та етапи розвитку міжнародної економічної інтеграції.
- 7 Сучасні інтеграційні угруповання країн.
- 8 Міжнародні економічні організації системи ООН.
- 9 Економічні наслідки інтеграції країн.
- 10 Європейська економічна інтеграція України.
- 11 Багатоцільові міжнародні організації та альянси.
- 12 Здійснення міжнародної економічної політики через структуру ГАТТ/СОТ.
- 13 Міжнародний рух капіталу та його форми.
- 14 Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) та їх роль у структурі закордонного інвестування.
- 15 Україна на ринку міжнародних інвестицій.
- 16 Суть і сучасні особливості міжнародних науково-технічних відносин.
- 17 Міжнародна передача (трансфер) технологій та її регулювання.
- 18 Сутність міжнародної міграції робочої сили, її причини, види та фактори розвитку.
- 19 Державне і міжнародне регулювання трудової міграції.
- 20 Вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток країн світу, включаючи Україну.
- 21 Міжнародні валютні відносини. Поняття валюти і валютного ринку.
- 22 Етапи розвитку міжнародної валютної системи.
- 23 Міжнародний кредит, його роль у світовій економіці.
- 24 Міжнародні організації з регулювання валютних відносин.

- 25 Світова торгівля та її основні показники.
- 26 Типи зовнішньоторговельної політики держав.
- 27 Національний механізм регулювання зовнішньоторговельних відносин.
- 28 Багатостороннє регулювання зовнішньої торгівлі.
- 29 Суть, класифікації та сучасні особливості міжнародної торгівлі послугами.
- 30 Транспортні витрати у міжнародній торгівлі послугами.
- 31 Туристичні послуги на світовому ринку.
- 32 Державне та міжнародне регулювання світової торгівлі послугами.
- 33 Сутність сучасної зовнішньоекономічної політики України.
- 34 Вступ України до СОТ та спрямування на євроінтеграцію.
- 35 Глобалізація економічного розвитку і роль МЕВ у формуванні елементів глобальної економіки.
- 36 Світова економічна рівновага, механізм її регулювання.
- 37 Екологічна проблема в контексті глобалізації.
- 38 Шляхи розв'язання глобальної продовольчої проблеми.
- 39 Демографічна проблема та проблема прав людини.
- 40 Проблема миру та демілітаризації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основний

- 1 Горбач Л. М., Плотніков О.В. Міжнародні економічні відносини : підручник. Київ : Кондор, 2005. 358 с.
- 2 Гребельник О. П., Романовський О. О. Основи зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. Київ : Деміург, 2003. 296 с.
- 3 Дідківський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 462 с.
- 4 Жук М. Комерційні відносини України: організація зовнішньої торгівлі : підручник. Чернігів : Рута, 2004. 560 с.
- 5 Киреев А. Международная экономика : в 2 ч. Москва : Международные отношения, 2001. 234с.
- 6 Кириченко А., Кавас І. та ін. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. Київ : Видавнич. центр «Фінансист», 2000. 635 с.
- 7 Козик В. В., Панкова Л. А., Григор'єв О. Ю., Босак А. О. Зовнішньоекономічні операції і контракти : навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 608 с.
- 8 Козик В. В., Панкова Л. А., Даниленко Н. Б. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 176 с.
- 9 Комишин С. В. Международные экономические отношения на рубеже тысячелетий : учеб. пособие. Херсон : Олди-плюс, 2002. 560 с.
- 10 Новицький В. Є. Міжнародна економічна діяльність України : підручник. Київ, 2003. 948 с.
- 11 Рум'янцев А. П., Рум'янцева Н. С. Зовнішньоекономічна діяльність : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 377 с.
- 12 Філіпенко А. С., Будкін В. С., Рогач О. І. та ін. Світова економіка : підручник. Київ : Либідь, 2007. 640 с.
- 13 Філіпенко А. С. Міжнародні економічні відносини: Історія : підручник. Київ : Либідь, 2006. 384 с.
- 14 Школа І. М., Козменко В. М., Бабінська О. В. Міжнародні економічні відносини. Київ : КНТЕУ, 2003. 589 с.

Додатковий

15 Дроздова Г. М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2002. 342 с.

16 Економіка зарубіжних країн / за ред. Ю. К. Козака. Київ : ЦУЛ, 2003. 187 с.

17 Експорт. Імпорт. Транзит : митне оформлення товарів / Упорядник О. В. Старцев. Київ : Істина, 2000. 123 с.

18 Козак Ю. Г., Ковалевський В. В., Ржепішевський К. І. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях : навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 676 с.

19 Липов В. В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Модуль І. Світова система господарювання: навч.-практ. посібник. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2008. 368 с.

20 Липов В. В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Модуль ІІ. Міжнародні ринки та форми міжнародної взаємодії: навч. практич. посіб. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2008. 368 с.

21 Макуха С. М. Україна в міжнародних економічних відносинах в умовах глобалізації. Харків .: Легос , 2003. 134 с.

22 Міжнародна економіка : навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисц. / за ред. проф. А. М. Поручника. Київ : КНЕУ, 2005. 160 с.

